

جامعه‌شناسی

۱- گزینه «۳» - جهان‌های اجتماعی که براساس فطرت شکل نگرفته‌اند (از خودبیگانگی فطری یا حقیقی) و از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند، مانع از آن می‌شوند که انسان‌ها به شناخت و تفسیری صحیح از عالم و آدم برسند.

- علوم اجتماعی، اگر علم را به معنای تجربی آن محدود نکند، می‌توانند درباره حق یا باطل بودن واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان اجتماعی داوری کنند.

- وجود نظریات متفاوت درباره هویت، نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

- عبارت «ممکن است فردی به کاری آگاه باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد» بیانگر ویژگی ارادی بودن کنش می‌باشد.

(نبی‌زاده) (درس اول - درس هفتم - درس دوازدهم - صفحه ۴ و ۵۹ و ۷۷ و ۱۰۶) (متوسط)

۲- گزینه «۴» - عبارت دوم و سوم درست می‌باشد اما عبارت‌های اول و چهارم نادرست می‌باشد. زیرا؛

- جوامع سوسیالیستی با انتقاد از لیبرالیسم اولیه، عدالت اجتماعی و توزیع مناسب ثروت را شعار خود قرار می‌دهند اما آن‌ها نیز با مشکلات اساسی مواجه شدند.

- در جهان معنوی اسلام، انسان حق ندارد تصرفاتی را که مخالف اراده حکیمانه الهی است، در جهان طبیعت و بدن خود انجام دهد و حق هرگونه دخل و تصرفی را ندارد.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس هشتم - درس نهم - پایه یازدهم - درس ششم - درس نهم - صفحه ۷۳ و ۸۴ و ۵۳ و ۸۰) (آسان)

۳- گزینه «۴» - تاخیر در ازدواج و افزایش طلاق، نوعی تعارض فرهنگی است.

- اگر یک جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی مواجه شود گرفتار کهولت و مرگ می‌شود. مرگ یک جهان اجتماعی زمانی رخ می‌دهد که با وجود به کارگیری تمامی ظرفیت‌های خود، از پاسخ گویی به نیازهای طبیعی و معنوی انسان‌ها باز ماند.

- اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود.

- بحران هویت فرهنگی در جایی به وجود می‌آید که جهان اجتماعی، توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود را نداشته باشد.

(نبی‌زاده) (درس دهم - درس یازدهم - صفحه ۹۱ و ۹۵ و ۹۶ و ۹۷) (دشوار)

۴- گزینه «۲» - بحران اقتصادی سال‌های اخیر در اروپا و آمریکا از سال ۲۰۰۸ شروع شده‌است که «جنبش وال استریت» در ارتباط با این بحران شکل گرفت.

- در دوران رنسانس، روش معرفتی قرون وسطی مورد تردید قرار گرفت و به تدریج به بحران معرفتی انجامید. جهان غرب برای برون رفت از این بحران، وحی و شهود را در شناخت علمی نادیده گرفت و به شناخت از راه عقل و تجربه بسنده کرد.

- کشورهای غربی (مرکز) با ثروت به دست‌آمده از کشورهای پیرامونی، رفاه کارگران و اقشار ضعیف خود را تأمین می‌کنند و مشکلات حاد درونی شان را به بیرون از مرزهای خود انتقال می‌دهند.

- دیکتاتور در زمان «لیبرالیسم» نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که مدافع آن‌ها بودند به سخره گرفت.

(نبی‌زاده) (درس نهم - درس دهم - درس یازدهم - درس دوازدهم - صفحه ۷۷ و ۸۹ و ۹۳ و ۹۹) (متوسط)

۵- گزینه «۳» - فرو ریختن اقتدار کلیسا سبب شد تا در دوران رنسانس، پادشاهان و قدرت‌های محلی به عنوان رقیبان دنیا طلب کلیسا، فرصت بروز و ظهور پیدا کنند.

- به تدریج انباشت ثروت، پدیدآمدن شرکت‌های بزرگ چند ملیتی و گسترش صنعت ارتباطات، از اهمیت مرزهای سیاسی کاست.

- ترویج علوم انسانی غربی، موجب می‌شوند که فرهنگ‌های دینی، هویت خود را از نگاه فرهنگ غربی بازنگری و ارزیابی کنند و این پدیده، فرهنگ‌ها را از علمی که برپایه بنیان‌های معرفتی دینی است، محروم می‌گرداند.

- طبقه متوسط یا طبقه سوم (در نظام فئودالی)، جهت کسب اعتبار خودش، به ارزیابی دیگر گروه‌ها براساس مفید بودن یا نبودن آنها پرداخت و با ارزیابی اشراف با معیار فایده‌مندی، آنها را بی‌اعتبار ساخت. پذیرش این معیار توسط عموم مردم به پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی منجر شد.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس ششم - درس هشتم - پایه دهم - درس دهم - صفحه ۴۶ و ۶۸ و ۷۱ و ۸۸) (متوسط)

۶- گزینه «۴» - از نظر هانتینگتون در آخرین مرحله درگیری‌ها، رقابت و درگیری‌ها بین فرهنگ‌ها و تمدن‌های بزرگ (نه بین دولت - ملت‌ها) به وقوع خواهد پیوست و در این میان، فرهنگ اسلامی بزرگ‌ترین تهدید برای غرب است.

- دولت‌های سکولار غربی، همان گونه که در ابتدا برای حذف قدرت کلیسا و ایجاد سیاست سکولار، حرکت‌های پروتستانی را به خدمت گرفتند، در این مرحله از تبلیغ مسیحیت برای گسترش جهانی قدرت خود استفاده کردند.

- جامعه جهانی قبل از ظهور غرب جدید به صورت امروز نبوده است، فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف، هر یک در بخشی از جهان، حاکمیت سیاسی مربوط به خود را به وجود آورده بودند.

- از نظر منور الفکران مشروطه‌خواه، مجلس محلی بود که در آن قوانین نه بر پایه احکام اسلام بلکه براساس اراده و خواست بشر تنظیم می‌شد.

(نبی‌زاده) (درس هفتم - درس دهم - درس چهاردهم - صفحه ۵۵ و ۵۹ و ۸۶ و ۱۱۸) (متوسط)

۷- گزینه «۲» - در امپریالیسم فرهنگی، مقاومت فرهنگی منطقه‌ای که تحت تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه‌ای دیگر قرار گرفته است، از بین می‌رود و قوم مغلوب، برتری فرهنگی جامعه مسلط را نیز می‌پذیرد.

- انسداد اجتماعی بیشتر در جوامعی وجود دارد که موقعیت اجتماعی افراد براساس ویژگی‌های انتسابی مانند وراثت، نژاد و... تعیین می‌شود.

- هنر قرون وسطی، بر بعد آسمانی و معنوی تأکید می‌کرد و نقاشان چهره انسان‌های اسوه را در الهه‌ای از قداست ترسیم می‌کردند اما هنر مدرن، بر بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی تمرکز می‌کند.

- امروزه قدرت تنبیهی، عمدتاً منحصر و متمرکز در دست دولت‌هاست که از طریق قانون و پی‌موندن مراحل قانونی اعمال می‌شود.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس دهم - پایه یازدهم - درس سوم - درس پنجم - پایه دوازدهم - درس ششم - صفحه ۸۸ و ۲۳ و ۴۱ و ۵۹)

۸- گزینه «۳» - شناخت عقلی جدید، بیش از دو سده دوام نیاورد به همین دلیل در قرن نوزدهم و بیستم، شناخت حسی و تجربی را تنها راه شناخت علمی می‌دانستند.

- جنبش عدالتخانه، فقط به دنبال اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوه زمامداری او را هدف قرار داده بود.

- فقاقت و عدالت که دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی هستند، اغلب در حاشیه مناسبات قدرت‌های قومی، باقی مانده بودند.

- بحران زیست محیطی، به تدریج به روابط انسان‌ها و جوامع بایکدیگر نیز سرایت کرد و به آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی همچون مهاجرت، حاشیه نشینی، بیکاری و فقر و اختلافات سیاسی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای منجر شد.

(نبی‌زاده) (درس یازدهم - درس دوازدهم - درس سیزدهم - درس چهاردهم - صفحه ۹۵ و ۹۹ و ۱۰۸ و ۱۱۷) (آسان)

۹- گزینه «۱» - در هم ریختن نظم پیشین به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی انجام شد، اما در عمل این کشورها همچنان در جایگاه کشورهای پیرامونی و استعمارزده باقی‌ماندند.

- اعضای جهان اجتماعی برای حل تعارض «دانش عمومی و دانش علمی» تلاش می‌کنند، تعارض گاهی با راه‌ها کردن بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر و گاهی با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند.

- سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند، یا به صورت افراطی بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید می‌کند و سبب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود و یا گروه‌های به حاشیه رانده شده را به رسمیت می‌شناسد و از آنان حمایت می‌کند.

- انقلاب اسلامی ایران، انقلاب‌ها و جنبش‌های آزادی بخش قرن بیستم، همگی جهت‌گیری ضد استعماری داشتند و در جهت از بین بردن سلطه سیاسی کشورهای غربی عمل می‌کردند.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس سیزدهم - درس چهاردهم - پایه دوازدهم - درس یکم - درس هشتم - صفحه ۱۱۲ و ۱۲۱ و ۶ و ۸۷) (دشوار)

۱۰- گزینه «۳» - رویکرد تفسیری در تقابل با رویکرد تبیینی براین باور است که کنشگران براساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می‌زنند. بنابراین برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌های اجتماعی عبور کرد و به معنای نهفته در کنش‌ها راه یافت.

- رویکرد انتقادی می‌خواهد ظرفیت افشاگری و رهایی بخشی را برای علوم اجتماعی نگه دارد و انتظار دارد علوم اجتماعی با تشخیص و افشای سلطه در مناسبات انسانی، به رهایی انسان کمک کند.

- موضوع جامعه‌شناسی انتقادی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن است و روش این جامعه‌شناسی، تفسیری، انتقادی و تجویزی است.

- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه و نظم اجتماعی را براساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و مناسبات را مبتنی برقرار داد، ترس و اجبار می‌داند.

(نبی‌زاده) (درس ستم - درس پنجم - درس هفتم - صفحه ۲۸ و ۴۹ و ۸۰ و ۸۹) (متوسط)

۱۱- گزینه «۴» - از دیدگاه آگوست کنت، جنگ در فرهنگ و جامعه جدید غربی، امری ذاتی نیست بلکه امری عارضی و تحمیلی است. وقوع دو جنگ جهانی در نیمه اول قرن بیستم خطا بودن نظریه کنت را نشان می‌دهد.

- از دیدگاه ماکس وبر، جامعه‌شناس نمی‌تواند درباره درست یا غلط بودن عقاید و ارزش‌های اعضای یک گروه سیاسی داوری کند و به نقد یا اصلاح آنها بپردازد زیرا از نظر او با این کار جامعه‌شناس از دایره علم خارج می‌شود و با نام علم، کار غیرعلمی می‌کند.

- دورکیم حرکت جوامع بشری را به دو مقطع تقسیم می‌کند: در جوامع مکانیکی، تقسیم کار اجتماعی شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی است مانند تقسیم کار جسمی و جنسی ولی در جوامع ارگانیکی، تقسیم کار گسترده وجود دارد.

- ماکس در نیمه‌قرن نوزدهم، لیبرالیسم اقتصادی را نقد کرد. از نظر او حل چالش‌های جامعه سرمایه‌داری، فقط با یک انقلاب قابل حل بود.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس پنجم - پایه یازدهم - درس نهم - پایه دوازدهم - درس پنجم - صفحه ۴۲ و ۷۹ و ۸۴ و ۴۸) (متوسط)

۱۲- گزینه «۱» - رویکرد عدالت اجتماعی (عادلانه) نه با رهاسازی مطلق موافق است و نه با کنترل مطلق نه اجرای عدالت را به دست نامرئی بازار می‌سپارد و نه دخالت همه جانبه دولت را می‌پذیرد.

- از نظر مخالفان قشربندی اجتماعی (مدل کمونیستی) قشربندی اجتماعی توسط انسان‌ها پدیدآمده و تداوم یا تغییر آن نیز به دست آنهاست.

- از دیدگاه مدل لیبرالی یا رویکرد اول (طرفداران قشربندی اجتماعی) نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد و از نظر آنان نابرابری اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی ناشی می‌شود.

- از نظر رویکرد دوم یا مدل کمونیستی که مخالفان قشربندی هستند اگر مالکیت خصوصی از بین برود دیگر طبقه پایین نخواهیم داشت و بدین ترتیب همگان شرایطی یکسان خواهند داشت.

(نبی‌زاده) (درس هفتم - صفحه ۷۲ و ۷۳ و ۷۴ و ۷۵) (متوسط)

۱۳- گزینه «۲» - در بحران معرفت شناختی که از پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی در فرهنگ غرب شروع شده، امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود.

- یکپارچگی نظام، پیوند میان نقش‌ها و واحدها و ساختارهای اجتماعی مثل رابطه اقتصاد و سیاست یا علم و سیاست را شامل می‌شود.

- عقل‌نظری: واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند و علمی مانند فلسفه ریاضیات و طبیعیات را پدید می‌آورد برای مثال قانون علیت در فلسفه با قانون جاذبه زمین در فیزیک با این عقل شناخته می‌شوند.

- هویت فرهنگی جهان اجتماعی هنگامی محقق می‌شود که در میان مردم، عقاید و ارزش‌های مشترکی پدید آید و یعنی هرگاه نوعی از عقاید و ارزش‌ها از سوی افراد پذیرفته و به رسمیت شناخته شود، هویت فرهنگی جهان اجتماعی پدید می‌آید.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس یازدهم - پایه یازدهم - درس پنجم - پایه دوازدهم - درس ششم - درس دهم - صفحه ۹۴ و ۴۲ و ۶۰ و ۱۱۳ و ۱۱۴) (دشوار)

۱۴- گزینه «۱» - ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق ماللهند با روش تجربی و تفهیمی، فرهنگ جامعه هند را توصیف کرد و با استفاده از روش عقلی، به ارزیابی انتقادی این فرهنگ نیز پرداخت.

- روش ابن خلدون در علوم اجتماعی، مشابه روشی است که چهارصد سال بعد، کنت در جامعه‌شناسی تبیینی به کار گرفت. شاید به همین دلیل غربیان وی را بیش از سایر متفکران اجتماعی مسلمان می‌شناسند.

- فارابی علم اجتماعی را زیر مجموعه علوم انسانی می‌دانسته و آن را علم مدنی نامیده‌است وی جوامع مختلف را بر اساس نوع علم، اندیشه و فرهنگ و رفتاری که دارند به انواعی تقسیم کرده‌است.

- ابن خلدون از آن دسته اندیشمندان مسلمان است که با تأثیرپذیری از قرآن به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود وی در مطالعات خود به روش عقلی چندان توجهی نداشت و بنابراین از جامعه آرمانی سخن نگفت. (نبی‌زاده) (درس نهم - صفحه ۹۷ و ۹۹ و ۱۰۰) (متوسط)

۱۵- گزینه «۴» - روش جامعه‌شناسی تبیینی، حس و تجربه (نگاه از بیرون) می‌باشد. در رویکرد تبیینی پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود بنابراین روش مطالعه آنها نیز یکسان انگاشته می‌شود.

- هدف رویکرد تفسیری، معنابخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی است. وبر معتقد بود که کنش اجتماعی معنادار است و پدیده‌های معنادار را نمی‌توان همانند پدیده‌های طبیعی، از طریق حواس مطالعه کرد بلکه باید معنای آنها را فهمید.

- موضوع جامعه‌شناسی انتقادی کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن است اما مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسی انتقادی، نقد وضعیت موجود جهان اجتماعی و تجویز راه‌حلی برای رسیدن به وضع مطلوب (از وضع موجود) می‌باشد.

(نبی‌زاده) (درس سوم - درس پنجم - درس هفتم - صفحه ۲۶ و ۲۷ و ۴۸ و ۵۱ و ۸۰) (متوسط)